

dosarul nr. 3ra-1094/18

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: D. Dulghieru)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Clima, A. Malî, E. Palanciuc)

DECIZIE

31 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

având în componența sa:

Președintele ședinței, judecător:
judecători:

Galina Stratulat
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Dumitru Visternicean

examinând recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea ilegalității răspunsului și obligarea emiterii ordinului,

împotriva deciziei din 25 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și menținută hotărârea din 8 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă :

La 5 mai 2017, Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova (în continuare Ministerul Justiției) cu privire la constatarea ilegalității răspunsului și obligarea emiterii ordinului.

În motivarea acestei acțiuni, reclamanții au indicat că la 20 noiembrie 2003 și, respectiv la 20 aprilie 2011 au obținut licențe pentru exercitarea activității de notar, Vasile Frecăuțanu cu nr. 227 și cu teritoriul de activitate în mun. Chișinău, iar Veaceslav Slutu cu nr. 329 și cu teritoriul de activitate în raionul Leova.

În continuare, Veaceslav Slutu și Vasile Frecăuțanu au subliniat că la 9 septembrie 2016 au adresat Ministerului Justiției cerere, solicitând aprobarea schimbării reciproce a competenței teritoriale, din motive obiective personale, notarul Vasile Frecăuțanu invocând necesitatea schimbării teritoriului de activitate profesională prin starea nesatisfăcătoare a sănătății, ținând cont că

suferă de unele afecțiuni, care fac imposibilă exercitarea volumului mare de lucru, specific municipiului Chișinău, iar notarul Veaceslav Slutu a invocat că după obținerea licenței pentru exercitarea activității de notar și după ce a fost repartizat să lucreze în or. Leova, deși locuia în mun. Bălți, la xxxx s-a născut fiul Victor care se află în mun. Chișinău sub supravegherea doar a mamei, fapt care este insuficient pentru dezvoltarea și educarea copilului, în circumstanțele în care el, ca tatăl copilului, permanent este plecat în deplasare de serviciu în or. Leova, or, acesta desfășoară activitatea profesională în or. Leova, fiind nevoit să facă naveta zilnică acasă, la Chișinău, iar pentru situațiile când starea mediului nu o permite, e nevoit să închirieze și spațiu locativ în or. Leova, ceea ce presupune cheltuieli suplimentare considerabile.

În același context, a menționat că în anul 2015 soția sa a fost înmatriculată la studii la zi în mun. Chișinău, iar soacra sa, Valentina Caluțcaia, care, tot este membru al familiei, este persoană în etate, hipertonică, fiind nevoită să locuiască singură în mun. Bălți, deși necesită o îngrijire sporită și se află la întreținerea sa, căruia îi este dificil să-și onoreze corespunzător obligațiile de întreținere a membrului de familie în vârstă și bolnav.

Cu referire la normele de drept, reclamanții și-au întemeiat pretențiile în baza prevederilor art. 4, 16, 24, 43, 47 din Constituția Republicii Moldova, art. 5, 6 din Codul familiei, precum și a art. 8, 14 din CEDO, iar cu referire la situația de fapt au indicat existența la moment a unei practici ministeriale și judiciare constante, conform căreia se soluționează pozitiv situații similare, precum ar fi spețele notarilor: Galina Horoșaiia, Corneliu Miron, Maria Hrolovici, Livia Vescu, Tatiana Mamadjanova, Valeria Rotaru, Dorina Cojocar, Svetlana Sofroniuc.

Ulterior, la 7 noiembrie 2016 Veaceslav Slutu și Vasile Frecăuțanu întru justificarea cererii din 9 septembrie 2016, au depus cerere suplimentară, în care au fost desfășurate motivele de fapt și de drept indicate în cererea inițială, cu anexarea actelor, solicitând aprobarea schimbării reciproce a competenței teritoriale, însă fără careva rezultat, motiv pentru care la 6 martie 2017 dâșii au depus către pârât cerere prealabilă, solicitând aprobarea schimbării reciproce a competenței teritoriale, însă prin răspunsul din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției, cererea prealabilă a fost respinsă ca fiind neîntemeiată, pârâtul întemeindu-și poziția pe prevederile art. 14¹ alin. (2) ale Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2001 (în vigoare până la 26 februarie 2017), cât și pe cele ale Legii privind organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, care stabilesc expres că schimbarea teritoriului de activitate a notarului se face exclusiv prin concurs pentru locul declarat vacant.

În opinia reclamanților, refuzul pârâtului Ministerul Justiției privind aprobarea transferului „post pe post” a acestora contravine atât prevederilor legislației în vigoare și anume a art. 4, 16, 24, 43, 47 din Constituția Republicii Moldova, art. 5, 6 din Codul familiei, cât și a art. 8, 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ceea ce este inadmisibil, motiv pentru care au depus prezenta cerere de chemare în judecată, solicitând constatarea ca fiind ilegal refuzul din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției, prin care a fost respinsă

cererea lui Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor cu obligarea Ministerului Justiției de a emite ordin privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate a notarilor, încât notarul public Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul public Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova, pentru desfășurarea activității profesionale de notari.

Prin hotărârea din 8 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu a fost admisă, fiind recunoscut ca fiind nefondat și dispusă anularea refuzului din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției de a aproba transferul „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor publici Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu. S-a obligat Ministerul Justiției de a emite ordin privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor, încât notarul public Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul public Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 5 septembrie 2017, Ministerul Justiției a declarat apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin încheierea din 28 septembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, nu s-a dat curs cererii de apel depusă de către Ministerul Justiției, pe motiv că nu a fost prezentată cererea de apel motivată, apelantului fiindu-i acordat un termen până la 25 octombrie 2017, ora 11:00 pentru a lichida neajunsul menționat.

Prin încheierea din 25 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, s-a restituit apelul declarat de către Ministerul Justiției din motiv că apelantul nu a îndeplinit în termen indicația instanței de apel din încheierea din 28 septembrie 2017.

Invocând ilegalitatea și netemeinicia acestei încheieri, la 1 decembrie 2017, Ministerul Justiției a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea încheierii din 25 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Prin decizia din 14 februarie 2018 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de către Ministerul Justiției, s-a casat încheierea din 25 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cauza fiind remisă la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată, de la etapa soluționării chestiunii cu privire la punerea pe rol a cererii de apel.

După parvenirea cauzei în instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău examinând pe fond, în ordine de apel, apelul declarat de către Ministerul Justiției, prin decizia din 25 aprilie 2018 l-a respins și a menținut hotărârea din 8 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

La 18 iunie 2018, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei din 25 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 8 august 2017 a

Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, solicitând admiterea recursului, casarea actelor judecătorești contestate ce formează obiectul prezentului recurs cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care cererea de chemare în judecată depusă de către Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate în referința depusă asupra cererii de chemare în judecată și în cererea de apel motivată anexate la dosar, suplimentar invocându-se că, soluția instanței de fond menținută de instanța de apel depășește cadrul legal cu privire la schimbarea teritoriului de activitate a notarilor, motiv ce impune să se ajungă la concluzia că la examinarea cauzei instanțele de judecată inferioare au interpretat eronat normele de drept material, nefiind constatate și elucidate pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei.

În rezultat, instanțele de judecată s-au eschivat de la exercitarea obligației impusă prin lege, de îndeplinire a actului de justiție, au examinat superficial circumstanțele cauzei, nu au intrat în esența litigiului și nu au apreciat toate circumstanțele și probele existente ale cauzei, pronunțând hotărâri neîntemeiate de admitere a acțiunii (f.d.184-189).

Prin urmare, anume aceste circumstanțe impun admiterea recursului, casarea deciziei și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri sub aspectele sus – vizate.

La 11 iulie 2018 în adresa intimațiilor Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f.d.193), iar la 17 august 2018 intimații și-au exercitat dreptul său procedural și au depus referință în termenul stabilit de lege, solicitând declararea recursului depus de către Ministerul Justiției ca inadmisibil, or, în opinia acestora recursul vizat nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă (f.d.203-205).

Conform art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul înaintat de către Ministerul Justiției la 18 iunie 2018 (f.d.184) este declarat în termen, având în vedere faptul că decizia Curții de Apel Chișinău ce se solicită a fi casată și ce constituie obiectul prezentului recurs a fost pronunțată la 25 aprilie 2018 (f.d.166).

Prin încheierea din 19 septembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Ministerul Justiției a fost considerat admisibil și fără a prejudicia fondul a fost dispusă judecarea acestuia de către completul din 5 judecători (f.d.218).

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele

invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în cererea de recursul declarată de către Ministerul Justiției, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul, cu menținerea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe.

În motivarea acestei concluzii se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

După cum denotă actele cauzei, reclamantul Vasile Frecăuțanu deține licența pentru exercitarea activității de notar nr. 227 din 20 noiembrie 2003, cu teritoriul de activitate în mun. Chișinău, sediul biroului fiind în același municipiu pe str. xxxx, iar reclamantul Veaceslav Slutu deține licența pentru exercitarea activității de notar cu numărul de înregistrare 329 din 20 aprilie 2011, cu teritoriul de activitate în r-nul Leova, sediul biroului fiind în orașul Leova pe xxxx, ceea ce se confirmă prin copia licenței de notar și extrasul din Registrul de stat al notarilor, anexate la dosar (f.d.13-16).

La fel, s-a constatat că, la 23 iulie 2004 reclamantul Veaceslav Slutu a înregistrat căsătoria cu Natalia Caluțcaia, la Oficiul Stării Civile Bălți cu nr. de înregistrare 340, iar după obținerea licenței pentru exercitarea activității de notar, în familia respectivă la xxxx s-a născut copil minor, fiul Victor Slut, ceea ce se confirmă prin certificatul de naștere corespunzător anexat la dosar (f.d.21-22).

Tot actele cauzei atestă faptul că începând cu 5 septembrie 2016 soția reclamantului Veaceslav Slutu, Natalia Caluțcaia a fost admisă și încadrată la studii pentru anul universitar 2016-2017 în cadrul Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată, ceea ce se confirmă prin copia contractului de studii nr. 88 din aceeași dată și a contractului de pregătire a specialiștilor nr.57/22 din 22 august 2016 anexate la dosar (f.d.23-29).

De asemenea, din actele cauzei mai rezultă că la 1 februarie 2016 Veaceslav Slutu a încheiat cu Viorica Deliu contractul de locațiune a spațiului locativ, obiectul contractului fiind chiria apartamentului nr. xxxx, situat în mun. xxxx, str. xxxx, din care rezultă că dânsul împreună cu familia sa formată din soția și copilul minor cu vârsta de xxxx ani locuiește în bunul imobil menționat (f.d.18-19).

Potrivit acordurilor din 9 septembrie 2016 și, respectiv din 4 noiembrie 2016 semnate de către reclamantii în litigiu Vasile Frecăuțanu și Veaceslav

Slutu, ultimii și-au manifestat acordul pentru transferul „post pe post” a teritoriului de activitate din mun. Chișinău în raionul Leova și invers (f.d.20,38).

Din aceste considerente, la 9 septembrie 2016, reclamanții – intimați Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu s-au adresat pârâtului – recurent Ministerul Justiției cu cerere, solicitând aprobarea schimbării reciproce a competenței teritoriale „post pe post”, astfel încât, notarul Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova, pentru desfășurarea activității profesionale de notari, notarul Vasile Frecăuțanu invocând necesitatea schimbării teritoriului de activitate profesională este generată de starea nesatisfăcătoare a sănătății sale, fiind bolnav de xxxx, iar calitatea mediului în orașul Chișinău, precum și gradul de intensitate a muncii, specific sectorului, influențează negativ la recuperarea sa corespunzătoare.

La rândul său, Veaceslav Slutu a invocat necesitatea schimbării teritoriului de activitate profesională este generată de faptul că după obținerea licenței pentru exercitarea activității de notar și după ce a fost repartizat să lucreze în r-nul Leova, deși domicilia în or. Bălți, a avut loc o schimbare a componenței familiei, făcând referire la faptul că între timp s-a căsătorit cu Natalia Caluțcaia, căsătorie din care la xxxx s-a născut fiul Victor care se află în mun. Chișinău sub supravegherea doar a mamei, fapt care în opinia sa este insuficient pentru dezvoltarea și educarea copilului, în circumstanțele în care el, ca tatăl copilului, permanent este plecat în deplasare de serviciu în or. Leova, or, acesta desfășoară activitatea profesională în or. Leova, fiind nevoit să facă naveta zilnică acasă, la Chișinău, iar pentru situațiile când starea mediului nu o permite, e nevoit să închirieze și spațiu locativ în or. Leova, ceea ce presupune cheltuieli suplimentare considerabile, cu atât mai mult că în anul 2015 soția sa a fost înmatriculată la studii la zi în mun. Chișinău, iar soacra sa, Valentina Caluțcaia, care, tot este membru al familiei, este persoană în etate, hipertonică, fiind nevoită să locuiască singură în mun. Bălți, deși necesită o îngrijire sporită și se află la întreținerea sa, căruia îi este dificil să-și onoreze corespunzător obligațiile de întreținere a membrului de familie în vârstă și bolnav. Prin urmare, separarea de lungă durată a familiei din cauza necesității deplasării în altă localitate influențează negativ asupra familiei și a dezvoltării normale a copilului, ceea ce este inadmisibil (f.d.17).

Ulterior, la 7 noiembrie 2016 Veaceslav Slutu și Vasile Frecăuțanu întru justificarea cererii din 9 septembrie 2016, au depus cerere suplimentară, în care au fost desfășurate motivele de fapt și de drept indicate în cererea inițială, cu anexarea actelor, solicitând aprobarea schimbării reciproce a competenței teritoriale (f.d.30-31).

Din cauza că nu au primit nici un răspuns de la pârât, la 6 martie 2017 reclamanții s-au adresat Ministerului Justiției cu cerere prealabilă, solicitând acceptarea cererii de transfer cu emiterea ordinului pentru acceptarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate a reclamanților (f.d.9).

Prin răspunsul nr. 04/3545 din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției, s-a respins ca neântemeiată cererea prealabilă înaintată de către Veaceslav Slutu și

Vasile Frecăuțanu, pârâtul întemeindu-și poziția pe prevederile art. 14¹ alin. (2) din Legea cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002 (în vigoare până la 26 februarie 2017), cât și pe cele ale Legii privind organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, potrivit cărora schimbarea teritoriului de activitate a notarului se face exclusiv prin concurs pentru locul declarat vacant. Prevederile legale nu reglementează schimbarea reciprocă a teritoriilor de activitate, ci stabilesc că notarii, care doresc să-și schimbe teritoriul de activitate, urmează să participe la concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar, organizat în condițiile art. 23 din Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016 (f.d.10).

Din considerentul că după cum invocă reclamanții Veaceslav Slutu și Vasile Frecăuțanu, refuzul pârâtului Ministerul Justiției privind aprobarea transferului „post pe post” a acestora contravine atât prevederilor legislației în vigoare și anume a art. 4, 16, 24, 43, 47 din Constituția Republicii Moldova, art. 5, 6 din Codul familiei, cât și a art. 8, 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, au depus prezenta cerere de chemare în judecată, solicitând constatarea ca fiind ilegal refuzul din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției, prin care a fost respinsă cererea lui Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor cu obligarea Ministerului Justiției de a emite ordin privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate a notarilor, încât notarul public Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul public Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova, pentru desfășurarea activității profesionale de notari (f.d.4-8).

Fiind investită cu judecarea acțiunii în cauză și având ca obiect al litigiului constatarea ilegalității răspunsului și obligarea emiterii ordinului, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, pe care a admis-o integral.

Întru susținerea poziției sale, prima instanță a constatat că interzicerea nejustificată în admiterea cererii privind schimbarea reciprocă a teritoriului de activitate a notarilor, constituie un act vădit de discriminare și nerespectarea drepturilor ce țin de familie, copii, domiciliu garantate de art. 8 și 14 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale care prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de convenție trebuie să fie asigurate fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate, avere, naștere sau orice altă situație.

La fel, prima instanță a subliniat că refuzul Ministerului Justiției de a aproba și a dispune transferul reclamanților „post pe post”, nu poate constitui un impediment în vederea valorificării drepturilor reclamanților pretinse a fi lezate, pe cale judiciară, inclusiv în aplicarea de către instanță a prevederilor legale în vederea obligării pârâtului de a emite actul administrativ solicitat, substituind în acest sens procedura administrativă de realizare a dreptului, căreia pârâtul se opune în lipsa unui temei legal. Or, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale caracteristicile constituționale ale statului de drept consfințesc

proclamarea respectării drepturilor și libertățile fundamentale ale omului de către stat, stabilirea în acest scop a unor proceduri juridice necesare asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

Totodată, a precizat că una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, autorităților lui publice, instituțiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor stabilite de Constituție și legi (HCC nr.2 din 19.01.1998, M.O. nr.12-13/8 din 19.02.1998).

Prin urmare, raportând prevederile legale citate la circumstanțele cauzei, instanța de fond a concluzionat că, refuzul Ministerului Justiției de a aproba și a dispune transferul reclamanților „post pe post”, este neîntemeiat și care urmează a fi anulat, or, legiuitorul n-a instituit nici o normă de drept imperativă, care în mod expres ar interzice notarilor de comun acord, ca urmare a unui interes legitim, dictat de viața personală și familiară, să fie transferați prin modalitatea „post pe post”.

Ca urmare, instanța de fond a obligat Ministerul Justiției de a emite ordin privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate a notarilor, încât notarul Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova, pentru desfășurarea activității profesionale de notari (f.d.87-99).

Soluția dată de către prima instanță a fost menținută de către instanța de apel.

În consolidarea soluției adoptate, instanța de apel a constatat că concluzia primei instanțe despre necesitatea admiterii acțiunii este justă, ea având la bază cumulul dovezilor administrate în cadrul dezbaterilor judiciare, cărora le-a fost dată aprecierea juridică cuvenită, conform cerințelor art. 130 Cod de procedură civilă.

Verificând argumentele recursului în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră criticile invocate neîntemeiate, or, instanțele de judecată ierarhic inferioare au stabilit corect situația de fapt și de drept în cauza dată, au dat o apreciere obiectivă probelor administrate și au emis o hotărâre întemeiată și legală care corespunde legislației în vigoare.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs reține că raporturile juridice dintre notari și Ministerul Justiției privind schimbarea reciprocă între doi notari a teritoriului de activitate urmează a fi reglementate în conformitate cu normele generale de drept.

Astfel, conform art. 4 din Constituția Republicii Moldova, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

În conformitate cu art. 16 din Constituție, respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. Toți cetățenii Republicii Moldova

sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În temeiul art. 43 din Constituție, orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, are dreptul la negocieri în materie de muncă.

Iar conform art. 5 Codul muncii, principiile de bază ale reglementării raporturilor de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, principii ce reies din normele dreptului internațional și din cele ale Constituției Republicii Moldova, sînt următoarele: a) libertatea muncii, incluzînd dreptul la munca liber aleasă sau acceptată, dreptul dispunerii de capacitățile sale de muncă, dreptul alegerii profesiei și ocupației; d) asigurarea dreptului fiecărui salariat la condiții echitabile de muncă, inclusiv la condițiile muncă care corespund cerințelor securității și sănătății în muncă și a dreptului la odihnă.

La rîndul său, prevederile art. 6 Codul muncii, prevăd că libertatea muncii este garantată prin Constituția Republicii Moldova. Orice persoană este liberă în alegerea locului de muncă, a profesiei, meseriei sau activității sale. Nimeni, pe toată durata vieții sale, nu poate fi obligat să muncească sau să nu muncească într-un anumit loc de muncă sau într-o anumită profesie, oricare ar fi acestea. Orice act juridic încheiat cu nerespectarea dispozițiilor alin. (1), (2) și (3) este nul.

Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa, tratează natura activității profesionale a notarilor echivalentă situației liber-profesioniștilor.

În confirmare, prin Rezoluția Parlamentul European nr.A3-0422/93 este menționat faptul că profesia de notar, fiind organizată în mod diferit în statele membre ale comunității europene, se caracterizează prin delegație parțială a suveranității statului pentru a asigura serviciul public al autenticității convențiilor și probei. Activitatea independentă a notarului este exercitată în cadrul unei sarcini publice, sub forma unei profesii liberale.

Raportînd normele legal enunțate la circumstanțele speței deduse judecării, Colegiul judiciar reține că instanțele de judecată inferioare corect au stabilit că, refuzul din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției, contestat de către reclamantii Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu prin prezenta cerere de chemare în judecată, prin care a fost respinsă cererea lui acestora privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor contravine prevederilor legale sus-menționate, din care considerent întemeiat au dispus anularea acestuia.

Or, schimbarea reciprocă între doi notari a teritoriului de activitate nu vizează locurile declarate vacante de către Ministerul Justiției, nu afectează interesele serviciului și interesele terților, sau egalitatea de șanse și corespunde cerințelor dictate de extinderea teritoriului, de numărul locuitorilor și de volumul solicitărilor din partea publicului, schimbul este unul benevol și echitabil potrivit necesităților ambelor părți.

În această ordine de idei, argumentele Ministerului Justiției precum că prin prisma prevederilor art. 14¹ alin. (1) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 (în vigoare până la 26 februarie 2017, dată când au fost abrogate prin Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016, în vigoare din 26 februarie 2017), legiuitorul a urmărit să stabilească a priori obligația notarului de a activa în teritoriul de activitate pentru care a promovat concursul, iar schimbarea competenței teritoriale a notarului urmează a avea loc în urma unui concurs, susținut în fața Comisiei de concurs pentru suplinirea locurilor vacante de notar, acestea sunt neîntemeiate și nu pot constitui drept temei absolut pentru respingerea acțiunii, în situația în care prevederile respective sunt improprii cazurilor de schimbare reciprocă între doi notari a teritoriului de activitate, or, prevederile enunțate sunt aplicabile doar situațiilor declarării de către Ministerul Justiției a locurilor vacante pentru desfășurarea activității de notar, condiție ce nu se atestă în prezenta speță.

Neîntemeiate sunt și argumentele Ministerului Justiției precum că voința notarului de schimbarea teritorială de activitate este limitată prin impunerea respectării cumulative a anumitor exigențe stabilite de legislator.

Dimpotrivă, luând în considerație faptul că notarul public își execută obligațiile sale în numele Republicii Moldova în baza licenței valabile pe tot teritoriul Republicii Moldova, transferul notarilor la un loc permanent de activitate dintr-o unitate teritorială în alta este posibilă, deoarece textul Legii cu privire la notariat nu prevede interdicții în ceea ce privește schimbarea teritoriului de activitate permanentă al notarului, cu atât mai mult că schimbarea reciprocă cu teritoriul de activitate nu afectează rațiunea instituirii competenței teritoriale limitate.

Or, notarii deja în funcție se prezumă a avea calificare suficientă, indiferent de teritoriul în care activează; schimbul reciproc nu influențează asupra numărului total de notari în teritoriile respective; arhiva actelor notariale rămâne în teritoriul respectiv; nu sunt afectate drepturile altor notari, ori drept rezultat al refuzului schimbului reciproc, nu apar locuri vacante, la care ar putea pretinde alte persoane.

Aici este de menționat că activitatea desfășurată de notarii publici este deosebit de importantă pentru exercițiul și ocrotirea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice. Din acest considerent, reglementarea modului de organizare a profesiei de notar urmează să fie clară și previzibilă. Totodată, lipsa unor reglementări legale privind schimbarea reciprocă între doi notari a teritoriului de activitate nu poate servi motiv de refuz în satisfacerea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor.

În context, nu pot fi reținute drept temei pentru respingerea acțiunii nici argumentele recurentului Ministerului Justiției precum că reglementări similare prevederilor art. 14¹ alin. (1) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 se aplică și la ocuparea locurilor vacante de către judecători, executori judecătorești și funcționari publici. Or, la caz instanțele de judecată verifică legalitatea refuzului notarilor privind respingerea schimbării reciproce a competenței teritoriale „post pe post”, fiind în drept să verifice existența unui

interes legitim pentru solicitanți, care să justifice schimbarea teritoriului de activitate.

La acest capitol, Colegiul judiciar reține că în cazul schimbării „post pe post” a notarilor, în lipsa unor prevederi exprese în lege, instanțele de judecată vor examina de fiecare dată existența unui interes legitim pentru solicitanți, care să justifice schimbarea teritoriului de activitate. În același timp, instanțele de judecată nu vor admite abuzul de drept, verificând de fiecare dată existența interesului legitim real, care să justifice transferul

În atare situație este de menționat că în viața notarului Veaceslav Slutu după obținerea licenței pentru exercitarea activității de notar, cu teritoriul de activitate în r-nul Leova, au intervenit circumstanțe esențiale și importante, care în mod direct îi afectează atât activitatea de muncă, cât și viața per ansamblu, și anume, acesta și-a schimbat starea civilă, căsătorindu-se la 23 iulie 2004, iar la xxxx în familia sa s-a născut fiul Victor, domiciliind în or. Chișinău. La rândul său, soția acestuia este antrenată la studii în or. Chișinău, iar prezența dânsului în viață zilnică, ca tată al copilului și ca soț este o necesitate indispensabilă, cu atât mai mult că soacra sa, Valentina Caluțcaia, care, tot este membru al familiei, este persoană în etate, hipertonică, fiind nevoită să locuiască singură în mun. Bălți, deși necesită o îngrijire sporită și se află la întreținerea sa, căruia îi este dificil să-și onoreze corespunzător obligațiile de întreținere a membrului de familie în vârstă și bolnav.

Plus la aceasta, în prezența speță existența liberul consimțământ și acordul notarului Vasile Frecăuțanu de a se transfera cu activitatea de notar din mun. Chișinău în r-nul Leova, ca urmare a vârstei sale și a stării sănătății, care afectează munca sa, or, activitatea în mun. Chișinău fiind mult mai intensă.

În consecință, instanța de recurs conchide că instanțele de judecată ierarhic inferioare corect au concluzionat că la caz persistă existența unui interes legitim pentru solicitanți, care au justificat schimbarea teritoriului de activitate.

Aceasta deoarece schimbările produse în viața personală, de familie a reclamanților urmează a fi apreciate într-o corelație directă cu activitatea de notar a acestora și a teritoriului de activitate, asigurându-i persoanei libertatea de a alege munca sa, ținând cont de viața sa privată. Or, limitarea arbitrară a dreptului persoanei de a alege locul de muncă generează încălcarea dreptului la respectarea vieții private, pe când opțiunea de a fi realizat pe plan profesional, cât și personal, aparține fiecărei persoane în parte. Munca și familia sunt două domenii indispensabile a vieții omului, care urmează să se afle într-un echilibru proporțional.

Ca urmare este legitim interesul reclamanților Veaceslav Slutu și Vasile Frecăuțanu de a solicita un schimb benevol și echitabil a teritoriului de activitate, potrivit necesităților ambelor părți, care reprezintă modalitatea pentru ca cele două domenii, munca și familia să corespundă așteptărilor, ceea ce duce la o mai mare satisfacție în muncă, satisfacție familială și la o satisfacție ridicată privind viața.

În aceste circumstanțe, Colegiul respinge ca neîntemeiat și argumentul recurentului precum că schimbarea teritoriului de activare a notarului se

efectuează doar pentru locul declarat vacant conform legislației. Or, refuzul recurentului de a aproba și a dispune transferul reclamanților „post pe post”, nu poate constitui un impediment în vederea valorificării drepturilor reclamanților pretinse a fi lezate, pe cale judiciară, inclusiv în aplicarea de către instanță a prevederilor legale în vederea obligării pârâtului de a emite actul administrativ solicitat, substituind în acest sens procedura administrativă de realizare a dreptului, căreia pârâtul se opune în lipsa unui temei legal, cu atât mai mult că conform jurisprudenței constante a Curții Constituționale caracteristicile constituționale ale statului de drept consfințesc proclamarea respectării drepturilor și libertățile fundamentale ale omului de către stat, stabilirea în acest scop a unor proceduri juridice necesare asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, iar una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, autorităților lui publice, instituțiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor stabilite de Constituție și legi (HCC nr.2 din 19.01.1998, M.O. nr.12-13/8 din 19.02.1998).

În continuare, instanța de recurs dă o apreciere critică și argumentului Ministerului Justiției precum că altă procedură decât cea prevăzută în art.14¹ din Legea cu privire la notariat nu există și instanța nu este în drept să-se expună asupra oportunității.

Or, actele cauzei denotă contrariul și, anume: potrivit ordinelor ministrului Justiției cu privire la schimbarea teritoriului de activitate a notarilor publici nr. 164 din 19 februarie 2016, nr. 48 din 19 ianuarie 2016, nr. 500 din 5 noiembrie 2012, nr. 499 din 5 noiembrie 2012, nr. 350 din 24 iulie 2012, nr. 349 din 24 iulie 2012, nr. 223 din 10 mai 2012, nr. 222 din 10 mai 2012, nr. 214 din 5 mai 2012, nr. 185 din 13 aprilie 2012, nr. 184 din 13 aprilie 2012 au fost admise cererile notarilor privind aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al acestora și cererile notarilor privind aprobarea transferului teritoriului de activitate al acestora (f.d.39-49).

În acest sens, nerecunoașterea ca fiind nefondat și dispunerea anulării refuzului din 7 aprilie 2017 a Ministerului Justiției de a aproba transferul „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor publici Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu contestat în prezenta speță riscă să creeze un tratament discriminatoriu, ceea ce este inadmisibil într-o societate democratică, față de persoanele care, în condiții similare din punct de vedere legislativ, beneficiază deja de o asemenea facilitate în baza ordinelor precedente ale ministrului Justiției, verificarea legalității cărora nu a fost solicitată.

Prin urmare, interzicerea nejustificată în admiterea cererii privind schimbarea reciprocă a teritoriului de activitate a notarilor ar putea să constituie un act vădit de discriminare și nerespectarea drepturilor ce țin de familie, copii, domiciliu și o violare a art. 8 și 14 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale care prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de convenție trebuie să fie asigurate fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate, avere, naștere sau orice altă situație.

Circumstanțele respective în plus justifică, că Ministerul Justiției neîntemeiat a respins aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate al notarilor publici Vasile Frecăuțanu și Veaceslav Slutu, aspect care în mod cert impune după cum s-a menționat și supra anularea refuzului respectiv.

Totodată, Colegiul judiciar consideră întemeiată și concluzia instanțelor ierarhic inferioare privind obligarea Ministerului Justiției de a emite ordin referitor la aprobarea transferului „post pe post” a teritoriului de activitate a notarilor, încât notarul Veaceslav Slutu să fie transferat din r-nul Leova în mun. Chișinău, iar notarul Vasile Frecăuțanu să fie transferat din mun. Chișinău în r-nul Leova, pentru desfășurarea activității profesionale de notari, or, prevederile art. 13 din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 (în vigoare până la 26 februarie 2017) nu prevăd expres interdicția de a desfășura activitatea notarială în alt teritoriu decât cel pentru care a fost promovat concursul. Astfel că cererea a doi notari, care solicită un schimb benevol și echitabil a teritoriului de activitate, potrivit necesităților ambelor părți, nu are interdicții prevăzute de lege și în acest caz se va aplica regula ceea ce nu este interzis este permis.

Argumentul recursului în privința faptului că atât prima instanță, cât și instanța de apel au aplicat eronat normele de drept procedural, este declarativ și nu constituie temei juridic de admitere a recursului în sensul declarat, nefiind prezentate careva probe care ar dovedi contrariul.

Alte argumentele invocate de recurent în susținerea poziției sale, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se combat cu cele invocate mai sus și se referă la circumstanțele, care au fost constatate și elucidate pe deplin de instanțele de fond și cea de apel, având la bază cumulul de probe, care au fost administrate și apreciate cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, instanțele ierarhic inferioare au elucidat pe deplin circumstanțele cauzei, au aplicat corect normele materiale, au adoptat hotărâri întemeiate și legale cu respectarea normelor de procedură, iar cererea de recurs este neîntemeiată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul cu menținerea actelor judecătorești contestate ce formează obiectul prezentului recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se mențin decizia din 25 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 8 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, adoptate în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasile Frecăuțanu și

Veaceslav Slutu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea ilegalității răspunsului și obligarea emiterii ordinului.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Galina Stratulat

Judecătorii

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Dumitru Visternicean